

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Перший проректор
Шинкарик М.І.

2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Соціально-гуманітарна політика»
ступінь вищої освіти – магістр
галузь знань – 23 «Соціальна робота»
спеціальність – 231 «Соціальна робота»
освітньо-наукова програма – «Соціальна робота та
соціальна політика»

кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Екз. (сем.)
Денна	1	2	30	30	6	4	80	150		2

Тернопіль – ТНЕУ
2018

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Соціально-гуманітарна політика”**

1. Опис дисципліни “Соціально-гуманітарна політика”

Дисципліна “Соціально- гуманітарна політика	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань – 23 Соціальна робота	Статус дисципліни нормативна Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність - 231 Соціальна робота	Рік підготовки: <i>Денна – I</i> Семестр: <i>Денна –II</i>
Кількість змістових модулів – 3	Ступінь вищої освіти – Магістр	Лекції: <i>Денна – 30</i> Практичні заняття: <i>Денна – 30</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 84</i> Індивідуальна робота : <i>Денна –6</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Соціально-гуманітарна політика»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Вивчення сутності управління соціальним і гуманітарним розвитком суспільства, особливості його здійснення в сучасних умовах; ознайомлення слухачів з основними напрямками управління соціальним і духовним розвитком українського суспільства, здійснення соціальної і гуманітарної політики; а також розкрити сутність соціального захисту і безпеки людини і суспільства; розглянути основні напрями, реалізації соціальної політики в контексті соціального захисту

2.2. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

1. Здатність консультувати з питань соціального захисту різним групам населення, що опинилися у складних життєвих обставинах.

2. Здатність до аналізу нормативно-законодавчих актів в контексті соціальної політики.

3. Здатність до моніторингу та оцінки стану соціального проекту, програми, що реалізуються.

4. Здатність планувати та здійснювати соціальні дослідження з метою виявлення й аналізу соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.

5. Вміння інформувати населення щодо форм, методів та засобів надання соціальної допомоги, пенсійного забезпечення та страхування.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Передумовами вивчення «Соціально-гуманітарна політика» є засвоєні результати навчання із дисциплін «Управління у соціальній сфері», «Пенсійне забезпечення», «Соціальне страхування», «Соціальні проекти», «Соціальна допомога», «Облік і звітність у соціальних закладах та установах», «Планування в соціальній роботі».

2.4. Результати навчання.

За результатами навчання студенти повинні:

– показувати глибинне знання та системне розуміння теоретичних концепцій, як із галузі соціальної роботи, так і з інших галузей соціогуманітарних наук;

– оцінювати соціальні наслідки політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства, розробляти рекомендації стосовно удосконалення нормативно-правового забезпечення соціальної роботи;

– розробляти критерії та показники ефективності професійної діяльності, застосовувати їх в оцінюванні виконаної роботи, пропонувати рекомендації щодо забезпечення якості соціальних послуг та управлінських рішень;

– володіти процедурою і технікою підготовки законодавчих актів в контексті соціальної політики.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Соціально-гуманітарна політика як суспільний інститут та інтегральний механізм реалізації соціальних і гуманітарних прав людини

Тема 1. Соціальна політика як суспільний інститут та інтегральний механізм реалізації соціальних і гуманітарних прав людини

Сутність соціальної політики. Принципи соціальної політики. Моделі соціальної політики. Суспільні детермінанти формування та реалізації соціальної політики.

Тема 2. Соціальні і гуманітарні права людини та функції держави щодо їх забезпечення

Зміст та структура соціальних і гуманітарних прав людини. Міжнародні стандарти соціальних і гуманітарних прав людини. Соціальні і гуманітарні права в європейській правовій системі. Держава як гарант забезпечення соціальних і гуманітарних прав людини.

Тема 3. Теорії та концепції державної соціально-гуманітарної політики, науково-методичні засади її дослідження

Світові та вітчизняні теорії та концепції державної гуманітарної політики. Соціально-філософський аналіз державної гуманітарної політики. Теоретичні засади централізації і децентралізації управління та регулювання державної гуманітарної політики та гуманітарного простору.

Змістовий модуль 2. Механізми вироблення державної гуманітарної політики

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення державної гуманітарної політики.

Оцінка інституційного забезпечення реалізації гуманітарної політики. Нормативно-правові механізми захисту національних інтересів в гуманітарній сфері. Розвиток нормативно-правового забезпечення державної гуманітарної політики та його системність. Вплив міжнародного гуманітарного права на український гуманітарно-правовий простір. Міжнародні договори України.

Тема 5. Аналіз та прогнозування державної гуманітарної політики.

Аналіз гуманітарних процесів, подій, явищ та гуманітарного простору. Аналіз регіональних гуманітарних процесів. Види та методи аналізу державної гуманітарної політики. Характеристика внутрішнього стану єдиного гуманітарного простору України та регіональних процесів. Прогнозування гуманітарного простору та гуманітарних процесів: сутність, форми та методи.

Тема 6. Оптимізація організаційно-функціональної структури та характеру державної гуманітарної політики України

Оптимізація інституційного забезпечення державної гуманітарної політики. Коригування функціональних засад держави у гуманітарній сфері. Організаційні засади конструювання єдиного гуманітарного простору. Центральні та місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у виробленні та реалізації державної гуманітарної політики. Міжінституційна взаємодія та координація діяльності у гуманітарній сфері. Кадрове наповнення державної гуманітарної політики.

Змістовий модуль 3. Напрями державної гуманітарної політики України

Тема 7. Формування культурної ідентичності.

Сутність державної політики у галузі культури. Регулювання та управління культурними процесами. Розвиток культурної інфраструктури. Відродження та формування національної історичної пам'яті. Український інститут національної пам'яті. Долучення до єдиного національного гуманітарного простору української діаспори. Розвиток міжнародних культурних зв'язків України.

Тема 8. Етнонаціональний вимір гуманітарної політики України.

Етнічність та поліетнічність: українська специфіка в контексті світового досвіду. Сутність, завдання та правові засади державної етнополітики. Суб'єкти реалізації етнополітики держави. Проблема статусу російської мови. Загальнодержавні адаптаційні програми. Задоволення мовних, культурних, освітніх, політичних потреб меншин. Етнічні спільноти регіонів та їхня інтеграція в гуманітарні процеси. Залучення зовнішніх ресурсів до інтеграції національних меншин України. Міжнародний моніторинг становища національних меншин України.

Тема 9. Фінансові засади реалізації соціальної і гуманітарної політики.

Джерела фінансування соціальної та гуманітарної політики. Методи формування джерел фінансування соціальної та гуманітарної політики. Шляхи вдосконалення фінансового забезпечення складових соціально-гуманітарної сфери України.

Тема 10. Демократизація механізмів соціогуманітарної політики України.

Поняття та сутність демократизації механізмів соціогуманітарної політики. Децентралізація соціогуманітарної політики. Корпоративна соціальна відповідальність як механізм демократизації соціогуманітарної політики в умовах багатосуб'єктності.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни “Соціально-гуманітарна політика”

	Кількість годин				
	Лекції	Прак-тичні заняття	Самостій-на робота	Індиві-дуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Соціально-гуманітарна політика як суспільний інститут та інтегральний механізм реалізації соціальних і гуманітарних прав людини					
Тема 1. Соціальна політика як суспільний інститут та інтегральний механізм реалізації соціальних і гуманітарних прав людини	4	4	8	1	Питання, тести
Тема 2. Соціальні і гуманітарні права людини та функції держави щодо їх забезпечення	4	4	8		Питання, тести
Тема 3. Теорії та концепції державної соціально-гуманітарної політики, науково-методичні засади її дослідження	2	2	8	1	Питання, тести
Змістовий модуль 2. Механізми вироблення державної гуманітарної політики					
Тема 4. Нормативно-правове забезпечення державної гуманітарної політики.	2	2	8	1	Питання, тести
Тема 5. Аналіз та прогнозування державної гуманітарної політики.	2	2	8	1	Питання, тести
Тема 6. Оптимізація організаційно-функціональної структури та характеру державної гуманітарної політики України	2	2	8		Питання, тести
Змістовий модуль 3. Напрями державної гуманітарної політики України					
Тема 7. Формування культурної ідентичності.	2	2	8		Питання, тести
Тема 8. Етнонаціональний вимір гуманітарної політики України.	4	4	8		Питання, тести
Тема 9. Фінансові засади реалізації соціальної і гуманітарної політики.	4	4	8	1	Питання, тести
Тема 10. Демократизація механізмів соціогуманітарної політики України.	4	4	8	1	Питання, тести
Разом	30	30	80	6	

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття № 1

Тема. Соціальна політика як суспільний інститут та інтегральний механізм реалізації соціальних і гуманітарних прав людини

Мета: вивчити понятійно-категоріальний апарат державної гуманітарної політики

Питання для обговорення:

1 Сутність соціальної політики.

2. Принципи соціальної політики Сутність та предмет державної гуманітарної політики. Формування державної гуманітарної політики.
3. Моделі соціальної політики
4. Суспільні детермінанти формування та реалізації соціальної політики.

Практичне заняття № 2

Тема. Соціальні і гуманітарні права людини та функції держави щодо їх забезпечення
Мета: розглянути функції держави щодо забезпечення соціальних та гуманітарних прав людини

Питання для обговорення:

1. Зміст та структура соціальних і гуманітарних прав людини.
2. Міжнародні стандарти соціальних і гуманітарних прав людини
3. Соціальні і гуманітарні права в європейській правовій системі.
4. Держава як гарант забезпечення соціальних і гуманітарних прав людини.

Практичне заняття № 3

Тема. Теорії та концепції державної гуманітарної політики, науково-методичні засади її дослідження

Мета: вивчити науково-методичні засади дослідження державної гуманітарної політики

Питання для обговорення:

1. Світові та вітчизняні теорії та концепції державної гуманітарної політики.
2. Соціально-філософський аналіз державної гуманітарної політики.
3. Теоретичні засади централізації і децентралізації управління та регулювання державної гуманітарної політики та гуманітарного простору.

Практичне заняття № 4

Тема. Нормативно-правове забезпечення державної гуманітарної політики

Мета: вивчення нормативно-правової бази гуманітарної політики

Питання для обговорення:

1. Оцінка інституційного забезпечення реалізації гуманітарної політики.
2. Нормативно-правові механізми захисту національних інтересів в гуманітарній сфері.
3. Розвиток нормативно-правового забезпечення державної гуманітарної політики та його системність.
4. Вплив міжнародного гуманітарного права на український гуманітарно-правовий простір. Міжнародні договори України.

Практичне заняття № 5

Тема. Аналіз та прогнозування державної гуманітарної політики

Мета: вивчити сутність, форми та методи аналізу та програмування державної гуманітарної політики

Питання для обговорення:

1. Аналіз в державній гуманітарній політиці.
2. Аналіз гуманітарних процесів, подій, явищ та гуманітарного простору.
3. Аналіз регіональних гуманітарних процесів.
4. Види та методи аналізу державної гуманітарної політики. Стратегічний аналіз гуманітарного середовища.

Практичне заняття № 6

Тема. Оптимізація організаційно-функціональної структури та характеру державної гуманітарної політики України

Мета: вивчити можливості оптимізації організаційно-функціональної структури та характеру державної гуманітарної політики України

Питання для обговорення:

1. Оптимізація інституційного забезпечення державної гуманітарної політики. Коригування функціональних засад держави у гуманітарній сфері.
2. Організаційні засади конструювання єдиного гуманітарного простору.
3. Центральні та місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у виробленні та реалізації державної гуманітарної політики.
4. Міжінституційна взаємодія та координація діяльності у гуманітарній сфері. Кадрове наповнення державної гуманітарної політики.

Практичне заняття № 7

Тема. Формування культурної ідентичності.

Мета: визначити сутність державної політики у галузі культури

Питання для обговорення:

1. Сутність державної політики у галузі культури. Регулювання та управління культурними процесами.
2. Розвиток культурної інфраструктури. Відродження та формування національної історичної пам'яті.
3. Український інститут національної пам'яті.
4. Долучення до єдиного національного гуманітарного простору української діаспори. Розвиток міжнародних культурних зв'язків України.

Практичне заняття №8

Тема. Етнонаціональний вимір гуманітарної політики України.

Мета: вивчити особливості гуманітарної політики України в її етнонаціональному вимірі

Питання для обговорення:

1. Етнічність та поліетнічність: українська специфіка в контексті світового досвіду.
2. Суб'єкти реалізації етнополітики держави. Сутність, завдання та правові засади державної етнополітики.
3. Проблема статусу російської мови. Загальнодержавні адаптаційні програми. Задоволення мовних, культурних, освітніх, політичних потреб меншин.
4. Етнічні спільноти регіонів та їхня інтеграція в гуманітарні процеси. Залучення зовнішніх ресурсів до інтеграції національних меншин України.
5. Міжнародний моніторинг становища національних меншин України.

Практичне заняття № 9

Тема. Фінансові засади реалізації соціальної і гуманітарної політики

Мета: вивчити особливості фінансування соціо-гуманітарної політики.

Питання для обговорення:

1. Джерела фінансування соціальної та гуманітарної політики.
2. Методи формування джерел фінансування соціальної та гуманітарної політики.
3. Досвід фінансування напрямів соціальної та гуманітарної політики.
4. Шляхи вдосконалення фінансового забезпечення складових соціально-гуманітарної сфери України.

Практичне заняття № 10

Тема. Демократизація механізмів соціогуманітарної політики України.

Мета: вивчення особливостей механізмів демократизації державної соціогуманітарної політики

Питання для обговорення:

1. Поняття та сутність демократизації механізмів соціогуманітарної політики.
2. Децентралізація соціогуманітарної політики.

3. Корпоративна соціальна відповідальність як механізм демократизації соціогуманітарної політики в умовах багатосуб'єктності

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Варіанти КПЗ з дисципліни «Соціально-гуманітарна політика»

1. Історія та еволюція міжнародних стандартів у сфері соціальних і гуманітарних прав.
2. Природа, джерела та зміст соціальних прав людини.
3. Природа, джерела та зміст гуманітарних прав людини.
4. Особливості формування та правові основи європейського соціального права
5. Основні етапи розвитку соціального права Європейського Союзу.
6. Правове регулювання гуманітарної сфери в ЄС.
7. Правове регулювання сфери соціальних відносин в ЄС.
8. Механізми імплементації Україною правових стандартів ЄС у соціальній і гуманітарній сферах
9. Соціальна політика як суспільний феномен
10. Місце соціальної політики в системі суспільних наук
11. Соціальна справедливість як принцип соціальної політики
12. Соціальна відповідальність у системі соціальної політики
13. Особливості активного характеру соціальної політики
14. Особливість гуманітарної політики України в сучасних умовах.
15. Основні напрями та пріоритети гуманітарної політики Української держави.
16. Пріоритети державної політики щодо розвитку гуманітарної сфери.
17. Інформаційна складова єдиного гуманітарного простору.
18. Державна політика щодо вдосконалення управління гуманітарною сферою на регіональному рівні.
19. Регіональні особливості розвитку гуманітарної сфери України та врахування їх реалізації державної гуманітарної політики.
20. Формування єдиного гуманітарного простору – стратегічна мета гуманітарної політики України.
21. Спільне та відмінне у світоглядно-ціннісних та моральних орієнтирах різних регіонів України.
22. Регулятивна роль держави в процесах національної самоідентифікації населення України, формування у нього високорозвиненої національної самосвідомості.
23. Європейський досвід розвитку гуманітарної сфери та гуманітарної політики в сучасних українських реаліях.
24. Роль української еліти у формуванні національної самосвідомості українського народу в контексті європейських інтеграційних процесів.
25. Історична пам'ять українського народу в контексті загальнолюдських європейських духовних цінностей.
26. Особливість гуманітарного розвитку і гуманітарної політики в умовах інтеграції України в ЄС.
27. Гармонійне поєднання духовного виробництва та споживання духовних цінностей як рушійна сила суспільного прогресу.
28. Сутність, зміст та функції ідеології національного самоствердження
29. Сутність, складові та пріоритетні напрями державної освітньої політики в контексті глобалізаційних процесів. Розвиток Європейського простору вищої освіти і Європейського дослідницького простору в умовах реформування вищої освіти та науки.
30. Удосконалення державного регулювання освітньо-наукової сфери в Україні в умовах євроінтеграції.
31. Стан і перспективи соціального партнерства та соціальної відповідальності в освітній галузі.
32. Етнонаціональна структура українського суспільства як соціальна система.
33. Мета, завдання та принципи державної етнополітики.

34. Державне управління етнонаціональним розвитком України та шляхи його вдосконалення.

35. Державна етнополітика і демократичне врядування.

7. Самостійна робота

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1	Соціальні і гуманітарні права людини та функції держави щодо їх забезпечення	4
2	Державна політика у сфері праці	4
3	Державне регулювання трудової міграції	4
4	Державна політика у сфері регулювання доходів населення	4
5	Державна політика у сфері соціального захисту населення України	4
6	Політика у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування	4
7	Особливості державної політики щодо надання соціальної допомоги в Україні	4
8	Державна політика у сфері пенсійного забезпечення в Україні	4
9	Напрями та механізми модернізації державної політики у сфері соціального захисту щодо окремих верств населення в Україні	4
10	Соціальна політика у відповідь на виклики демографічного старіння	4
11	Соціальний діалог у системі євроінтеграційних цілей соціальної політики України	4
12	Охорона здоров'я як складова соціогуманітарної політики України	4
13	Розвиток освітнього і наукового потенціалу українського суспільства	4
14	Національна самоідентифікація як чинник суспільного розвитку	4
15	Етнонаціональний вимір гуманітарної політики України .	4
16	Особливості державної політики щодо релігії і церкви в Україні	4
17	Інформаційна складова гуманітарної політики	4
18	Демократизація механізмів соціогуманітарної політики України	4
19	Політика у сфері туризму та особливості її формування в Україні	4
20	Інтеграція національних меншин у державах світу	4
Разом:		80

8. Тренінг з дисципліни

Тема. ВЧИМОСЯ РОЗУМІТИ СЕБЕ ТА ІНШИХ

Мета: формування навичок толерантного ставлення, уявлень про те, відмінності сприяють розширенню уявлень про себе та інших.

Завдання:

- ознайомити студентів із критеріями і соціальними виявами толерантності, показати значення толерантної поведінки у взаємодії з оточуючими;
- навчити студентів конкретних прийомів, що допомагають розвинути в собі якості толерантної особистості;
- розвинути уяву, здатність до емпатії, довіру, гідність і самопізнання як елементи толерантності.

Обладнання: стікери, ватман, папір, кольорові олівці або фломастери, ножиці, скотч, бланк опитувальника,

Учасники отримують можливість:

1. Порівняти уявлення про толерантної особистості кожного з членів групи між груповим поданням.
2. Порівняти уявлення про себе («+» в колонці «А») з портретом толерантної особистості, створеним групою.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни “Соціально-гуманітарна політика” використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об’єктах тощо;
- ректорська контрольна робота;
- комплексний іспит;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Соціально-гуманітарна політика” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КППЗ, враховуючи поточне опитування)	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
7 тиждень	13 тиждень	15 тиждень	згідно розкладу

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Комп'ютерний варіант лекцій	1-10
2.	Інтернет-джерела	1-10
3.	Навчально-методичні рекомендації	1-10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Абрамов В. І. Духовність суспільства: методологія системного вивчення. – К.: КНЕУ, 2004. – 236с.
2. Глобальний Договір ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.globalcompact.org.ua>
3. Демократія в епоху глобалізації / Отфрід Гьофе. – К. : ППС-2002, 2007. – 436 с. – (Серія : “Сучасна гуманітарна бібліотека”).
4. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лип. 2006 р. № 1001. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF>
5. Державне регулювання розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів України : навч. посіб. / кол. авт. : В. М. Вакуленко, О. С. Ігнатенко, О. Ю. Лебединська та ін. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 112 с.
6. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.
7. Діагностика стану та перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки) : монографія. – Донецьк, 2013.
8. Довідник соціально відповідальних компаній в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.globalcompact.org.ua/ua/rbd?page=1>
9. Економічна активність населення у 2013 році : експрес-випуск № 86/0/09.2вн-27-14 [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 3 трав. 1996 р. : Хартія Ради Європи // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 39. – Ст. 1418.

11. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовт. 1985 р. : Хартія Ради Європи // Збірник договорів Ради Європи : офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2000. – С. 190–205.
12. Зелена книга “Створення умов для поширення соціальної відповідальності бізнесу в Європі”. Європейська комісія ; Брюссель, 18 лип. 2001 р., COM (2001) 366. – К., 2010. – 34 с.
13. ISO 26000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iso.org/iso/home.html>
14. Каплан Ю. Проблеми та перспективи реалізації конституційних засад прямої демократії в Україні на загальнодержавному рівні [Електронний ресурс] / Ю. Каплан. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/5.htm>
15. Кирилюк Ф. М. Політологія : навчально-методичний комплекс / Ф. М. Кирилюк, А. Є. Конверський, В. Ф. Білик. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2004. – 697 с.
16. Кириченко В. М. Порівняльне конституційне право: модульний курс : навч. посіб. / В. М. Кириченко, О. М. Куракін. – К. : “Центр учб. л-ри”, 2012. – 256 с.
17. Комплексна оцінка бідності в Україні та регіонах за перше півріччя 2011–2013 рр. : аналіт. зап. // Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.idss.org.ua>
18. Концептуальні засади державної політики в соціогуманітарній сфері на регіональному рівні: експертні матеріали : навч. посіб. / авт. кол. : В. П. Трошинський, В. А. Скуратівський, П. К. Ситник та ін. ; за заг. ред. В. П. Трошинського, О. М. Петроє. – К. : НАДУ, 2008. – 80 с.
19. Копилова Н. А. Управління соціальним розвитком територіальної громади міста : автореф. дис. ... канд. наук держ. упр. : 25.00.04 / Копилова Надія Анатоліївна. – Х., 2011. – 20 с.
20. Корпоративна соціальна відповідальність : підручник / О. Гирик, О. Денис, О. Дубовик та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смолженко, д-ра екон. наук, проф. А. Я. Кузнецової. – К. : УБС НБУ, 2009.
21. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Ф. Котлер, Лі Ненсі. – К. : Агентство “Стандарт”, 2006. – 302 с.
22. Кравченко М. В. Система соціального захисту населення як об’єкт державної політики: методологія та практика : монографія / М. В. Кравченко. – К. : Інформ.аналіт. агентство, 2012. – 451 с.
23. Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції : кол. моногр. / відп. за вип. Л. М. Черенько, О. В. Макарова, за ред. Е. М. Лібанової : у 2 т. – К. : Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи НАН України, 2012. – 436 с.
24. Мельник С. В. Шляхи стимулювання соціальної відповідальності [Електронний ресурс] / С. В. Мельник, Т. А. Тресвятська, Л. В. Будьонна. – Режим доступу : <http://www.lir.cci.lg.ua; lir.ukrpost.net>
25. Нова стратегія Європейської комісії з корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) 2011–2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.csr-ukraine.org/ctrategiya_evropeyskoi_komisii_.html
26. Новая европейская стратегия “Европа 2020” // Право Европейского Союза [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://eulaw.ru/content/307>
27. Петроє О. М. Соціальний діалог у державному управлінні: європейський досвід та українські реалії : монографія / О. М. Петроє. – К. : НАДУ, 2012. – 304 с.
28. Погорілко В. Ф. Конституційне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за заг. ред. проф. В. Л. Федоренка. – 4-вид., переробл. і доопр. – К. : Вид-во Ліра-К, 2012. – 576 с.
29. Посібник з питань партисипативної демократії (демократії участі) на місцевому рівні ; за ред. В. В. Толкованова. – К. : Крамар, 2011. – 199 с.

30. Практики КСВ в Україні / за ред. М. А. Саприкіної ; Центр “Розвиток КСВ”. – К. : Вид-во “Фарбований лист”, 2009. – 133 с.
31. Про стимулювання розвитку регіонів [Електронний ресурс] : Закон України від 8 верес. 2005 р. № 2850-IV. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>
32. Радченко О. В. Демократичний транзит як механізм державного управління: світові моделі та проблеми застосування [Електронний ресурс] / О. В. Радченко // Демократичне врядування : наук. вісн. – 2009. – № 3. – Режим доступу : www.lvivacademy.com/visnik3/fail/+Radchenko.pdf
33. Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи : монографія / [авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.] ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського. – К. ; Львів : НАДУ, 2012. – 368 с.
34. Рягузова М. А. Проблеми розвитку соціальної політики в сучасній економіці України [Електронний ресурс] / М. А. Рягузова // Проблемы формирования новой экономики XXI века. 23.12–24.12.2010. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/20101224/6_gyaguz.php
35. Соціальна і гуманітарна політика : підручник / [авт. кол. : В. П. Трощинський, В. А. Скуратівський, М. В. Кравченко та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського. – К. : НАДУ, 2016. – 792 с.
36. Степико М. Т. Потенціальні загрози регіонального сепаратизму в Україні : аналіт. зап. [Електронний ресурс] / М. Т. Степико // Нац. ін-т стратег. дослідж. при Президентові України. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1478/>
37. Супрун Н. А. Забезпечення соціальної згуртованості та корпоративної соціальної відповідальності як чинник європейського економічного зростання / Н. А. Супрун // Стратегія економічного зростання Європейського Союзу : навч. посіб. для вищ. навч. закладів / за ред. д-ра екон. наук, проф. Ю. М. Бажала. – К. : Унів. вид-во Пульсари, 2013. – С. 223–245.
38. Супрун Н. А. Корпоративна соціальна відповідальність як інституційний механізм реалізації стратегії сталого розвитку / Н. А. Супрун // Українська економічна думка про чинники і пріоритети економічного розвитку : монографія / за ред. д-ра екон. наук В. В. Небрат. – К., 2014. – С. 355–369.
39. Трощинський В. Соціальний розвиток : опор. конспект навч. дисципліни / В. Трощинський, О. Петроє, І. Горгес. – К. : НАДУ, 2008. – 192 с.
40. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] : ратифікована із заявою Законом від 16 верес. 2014 р. № 1678-VII. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011/para2820#n2820
41. Філоненко Н. Демократизація українського суспільства – засаднича складова входження України до простору Європи [Електронний ресурс] / Роман Філоненко. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/2377/>